

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Інститут сучасного мистецтва
Кафедра режисури та акторського майстерності

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Акторська техніка в кіно, радіо і телебаченні
Для здобувачів вищої освіти

галузь знань
спеціальність
освітній рівень

02 Культура і мистецтво
026 Сценічне мистецтво
перший бакалаврський

освітня програма
спеціалізація

АКТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ
актор, ведучий театралізованих видовищ і свят

вид дисципліни

нормативна
Форма навчання
Навчальний рік 2021/2022
Кількість кредитів ECTS

денна
4/120

Мова викладання, навчання
та оцінювання **українська**

Форма підсумкового контролю **диф.залік**

Викладач: Погребняк Галина Петрівна кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри режисури та акторської майстерності

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ («____») «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ («____») «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ («____») «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ («____») «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Погребняк Галина Петрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри режисури та акторської майстерності

ПОГОДЖЕНО:

Директор інституту
(підпис)
(прізвище та ініціали)

Погребняк Г.П.
(прізвище та ініціали)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри

Корчак
(підпис)

Корчак
(підпис)

Протокол № 1 від «01» вересня 2021 р.

Протокол № 1 від «01» вересня 2021 р.

Схвалено науково – методичною радою Академії

Протокол від 07 » вересня 2021 року №

Голова науково-методичної комісії
(підпис)

Погребняк Г.П.
(прізвище та ініціали)

Погребняк Г.П.

«07» вересня 2021 року

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни(у т.ч. міждисциплінарні зв'язки):

Програма навчальної дисципліни «Актор, ведучий театралізованих видовищ і свят » складається з трьох розділів викладається на четвертому курсі і передбачає тематику практичних занять та самостійної роботи. Дана дисципліна належить до нормативного переліку дисциплін, передбачає опанування знаннями щодо процесу виникнення та формування акторської техніки кіно, телебачення і радіо, передбачає оволодіння студентами знаннями щодо акторської техніки та жанрово-стильового й художньо-творчого розмаїття вітчизняного й зарубіжного кіно, телебачення і радіо, має сприяти в опануванні оціночними критеріями щодо творчості акторів кіно, телебачення і радіо й дати поштовх для використання акторських засобів екранних мистецтв та радіо в сценічному мистецтві та створенні видовищного продукту.

Взаємозв'язок з нормативними та вибірковими дисциплінами: акторський тренінг; сучасне театральне мистецтво; кіно, телебачення і радіо в сценічному мистецтві; майстерність актора; акторська майстерність видовищ та масових свят; вокальні жанри в сценічній діяльності; основи гримерної техніки; ведучий телебачення; ведучий радіо

2. Мета дисципліни « Акторська техніка в кіно, радіо і телебаченні » ознайомити студентів з процесом зародження та розвитку акторської майстерності в кінематографі, телебаченні та радіо у різних країнах, надати необхідні знання щодо специфіки акторської професії в кіно, на радіо та телебаченні; навчити творчо сприймати нову інформацію щодо новітніх технологій в галузі акторської техніки в кіно, радіо й телебачення і її використання в професійній діяльності.

3. Завдання

- ознайомити студентів з основними етапами створення актором кіно- і телефільму, радіо- і телепередачі;
- розкрити особливості співпраці актора з основними творчими помічниками;
- поглибити уявлення студентів про багатомірність засобів виразності актора в кіно, на радіо та телебаченні;
- навчити актора творчо використовувати досвід кіно, радіо і телебачення в практичній діяльності.

4. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- **знання** творчих портретів відомих акторів кіно, радіо й телебачення;
- **вміння** характеризувати твори кіно, радіо, телебачення в контексті акторської техніки;
- володіння** навичками зйомок в кіно, на ТБ, веденні радіопередач, участі у радіовиставах.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
<i>ЗН.6</i>	Набути знання з акторської техніки кіно, ТБ, радіо; знати види та жанри кіно, ТБ, радіо; сучасні тенденції роботи актора в кіно, ТБ, радіо, сучасну теорію і практику творчості актора кіно, ТБ, радіо	Форми - Лекції, практичні заняття, самостійна робота	Тестовий контроль	55 %
<i>ВМ.1</i>	Вміти використовувати набуті знання щодо екранних та аудіо засобів актора-ведучого театралізованих видовищ в майбутній професійній культурно-	Форми – Лекції, практичні заняття Технології особисто	контроль умінь і навичок – практична робота; самостійна	15%

	мистецькій діяльності як актора-ведучого теле, радіо, та зйомок в кінопроектах	орієнтоване навчання, інформаційні технології	робота (самоконтроль)	
<i>КОМ 1</i>	Уміння встановлювати соціально-психологічний комунікативний контакт в майбутньому творчому колективі, індивідуально орієнтовану взаємодію, що забезпечує творчий характер процесу професійної діяльності і виконання завдань на високому мистецькому рівні акторської техніки.	Форми- практичні, заняття, самостійна робота, спілкування Технології – стимулююче навчання, інформаційні технології	контроль умінь і навичок – практична творча робота; самостійна робота (самоконтроль)	15 %
<i>АіВ 3.</i>	Виявляти відповідальність за розвиток культурно-мистецьких знань і професійних практик, оцінку стратегічного розвитку культури, мистецтва, творчого та навчального колективу. Виявляти відповідальність історичної значущості творів екранного та аудіального мистецтва, особливо українського акторського доробку.	Форми – лекційні, практичні заняття Технології – стимулююче навчання (дискусії, диспути, ділові ігри)	усне (індивідуальне, групове, комбіноване) опитування	15%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)				
	1.1	1.2 1.3	2.1	2.2.	2.3
ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.	ОНД .1.10				
ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ОНД .1.11				
ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.		ОНД .1.3			
ЗК06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.	ОНД .1.12				
ЗК07. Здатність працювати в команді.	ОНД .1.14				
ЗК09. Здатність до абстрактного, критичного і образного мислення.	ОНД .1.15				
ЗК10. Здатність виявляти національну свідомість, патріотизм, дбати про національно-культурний і духовний розвиток	ОНД .1.17				

України, плекати традиційні національні й загальнолюдські цінності.					
СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.	ОНД .1.18				
СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.			ДВС .2.1. 01		
СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.			ДВС .2.1. 03		
СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів при створенні та виробництві сценічного твору.			ДВС .2.1. 04		
СК08. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.			ДВС .2.1. 05		
СК10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.			ДВС .2.2. 02		
СК14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.			ДВС .2.2. 03		
СК19. Здатність бути мовною особистістю, виявляючи мовну та мовленнєву компетентність, професійне володіти сценічним мовленням, красномовством, фаховою мовою сценічного мистецтва.			ДВС .2.2. 05		
ПР03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.			ДВС .2.2. 06		
ПР04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.			ДВС .2.2. 09		
ПР05. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення до розв'язання відповідних задач професійної діяльності у сфері сценічного мистецтва.			ДВС .2.2. 10		
ПР08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.			ДВС .2.2. 11		
ПР09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.			ДВС .2.2. 12		
ПР10. Обирати оптимальні художньо-виражальні та технічні засоби відтворення креативного задуму при реалізації сценічного твору (проєкту).				ДВС .2.3. 02	

<p>ПР13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.</p>					ДВС .2.3. 03
<p>ПР15. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.</p>					ДВС .2.3. 04
<p>ПР18. Знати основні закони психології творчості</p>					ДВС .2.3. 05
<p>ПР22. Знати основні закони акторської майстерності; виявляти мовну та мовленнєву компетентність, володіння сценічним мовленням, розкривати за допомогою словесної дії внутрішній світ, соціальні, психологічні, національні риси персонажа.</p>					ДВС .2.3. 06

7. Схема формування оцінки (згідно п.7. «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ»)

7.1 Форми оцінювання студентів:

- підсумкове оцінювання: диф. залік (усна відповідь на 2 питання в білеті та творче завдання)

- умови допуску до підсумкового диф.заліку:

- відсутність заборгованості з практичних занять;
- позитивні рейтингові бали за кожний розділ.

• **Змістовий Розділ 1**

- Самостійне завдання 1 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 2 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 3 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 4 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 5 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 6 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 7 - 10 балів/ 5 балів.
- Практичні завдання - 20 балів/ 7 балів.
- Оцінювання роботи під час практичних занять (ЗР 1): -10 балів/ 6 балів.
- Контрольна робота з тем ЗР1*:. — 20 балів/ 6 балів**.
- Підсумкова контрольна робота (екзамен). - 40 балів / 20 балів.

• **Змістовий Розділ 2**

- Самостійне завдання 1 - 10 балів/ 2 балів.
- Самостійне завдання 2 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 3 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 4 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 5 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 6 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 7 - 10 балів/ 5 балів.
- Практичні завдання - 20 балів/ 7 балів.
- Оцінювання роботи під час практичних занять (ЗР 2): - 10 балів/ 3 балів.
- Контрольна робота з тем ЗР2:. — 10 балів/ 5 балів.

• **Змістовий Розділ 3**

- Самостійне завдання 1 - 10 балів/ 2 балів.
- Самостійне завдання 2 - 10 балів/ 2 балів.
- Самостійне завдання 3 - 10 балів/ 2 балів.
- Самостійне завдання 4 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 5 - 10 балів/ 5 балів.
- Самостійне завдання 6 - 10 балів/ 5 балів.
- Практичні завдання - 10 балів/ 5 балів.
- Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗР 3): - 10 балів/ 5 балів.
- Контрольна робота з тем ЗР3:. - 10 балів/ 5 балів.
- Підсумкова контрольна робота - 30 балів / 20 балів.

* ЗР – змістовий розділ.

Підсумкове оцінювання: диф.залік (ЗР1, ЗР2,ЗР3).

7.2 Організація оцінювання: Контроль за якістю навчання студента здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем 3 змістових розділів (бали, отримані за контрольні роботи (у формі тестування),

презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійних завдань; бали, отримані на практичних заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову роботу (диф.залік).
Перелік самостійних та практичних завдань, питання та завдання підсумкової контрольної роботи є складовою у навчально-методичному комплексі з даної дисципліни.
Зміст курсу поділений на 3 змістові розділи. Кожний змістовий розділ включає в себе практичні заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються контролем рівня засвоєння якості програмного матеріалу відповідної частини курсу.
До розділу 1 (ЗР1) входять теми 1 - 7, до розділу 2 (ЗР2) – теми 8–14, до розділу 3 (ЗР3) входять теми 15 – 20.

Таблиця розподілу балів

Вид завдань	З Р Ба ли	ЗР №1		ЗР№ 2		ЗР №3	
		Макс.	Мін.	Макс.	Мін.	Макс.	Мін.
Самостійні		30	15	30	10	40	20
Семінарські		20	7	20	7	10	5
К/Р №1		20	5	20	10	20	5
К/Р №2		20	13	20	13	20	10
Підсумкові семестрові, де 90 балів є прохідними без опитування		90	40	90	40	90	40
Залік						40	20

Умовою допуску до підсумкової роботи (диф.заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання контрольних робіт та виконання самостійних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова робота диф.залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>40/40</i>	<i>20/20</i>	<i>60/60</i>
Максимум	60/60	30/40	90/100

У випадку відсутності здобувача вищої освіти з поважних причин відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу у НАКККіМ» від 16 грудня 2015 р.

Диф.залік виставляється за результатами роботи здобувача вищої освіти впродовж усього семестру. Здобувач вищої освіти, який набрав суму залікових балів (90), має право отримати підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання за результатами контролю. Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру менше 90 балів обов'язково складають залік.

Присутність **всіх здобувачів вищої освіти** на диф. заліку є обов'язковою.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою НАКККіМ (бали)	Оцінка за чотирибальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
74-81		C
64-73	Задовільно	D
60-63		E
35-59	Незадовільно	FX
1-34		F

8. Структура навчальної дисципліни.

№ п/п	Номер і назва теми*	Кількість годин		
		лекції	практичні	Самостійна робота
<i>Розділ 1. Акторська техніка в кіно</i>				
1	Специфіка акторської професії в кіно	1	1	
	Ознайомитись з роботою кіностудії			3
2	Основні етапи фільмовиробництва	1	1	
	Прочитати літературний кіносценарій за власним вибором			3
3	Актор, кінорежисер і оператор-постановник. Візуальна пластика кіно		4	
	Розкриваючи сутність акторської та операторської професії в кіно, підготувати реферат на тему: “Творча лабораторія актора та кінооператора”. Переглянути вказані викладачем фільми, визначити та підготувати письмовий звіт щодо: – акторська гра та види перспективи в кадрі; – акторська техніка та дієвість застосованих масштабів зображення; – акторська техніка та доцільність використання різноманітних видів руху камери; – акторська техніка та ефективність застосування штучного освітлення; – акторська техніка та доцільність використання світлових ефектів			3
4.	Актор, кінорежисер і художник в кіно		4	
	Переглянути фільми за власним вибором та написати звіт на тему “ Актор і художньо-образне рішення фільму”			3
5.	Актор, кінорежисер і композитор. Створення музичного кінообразу та вокальна виконавська майстерність		4	

	Опрацювати вказану літературу та підготувати реферат на тему: “Кіномузика і акторський образ”; переглянути фільми за власним вибором, підготувати усний звіт, щодо видів та типів музичного супроводу, ефективності використання музики у певному фільмі, наявності або відсутності музичного кінообразу.			3
6.	Актор і режисер у кіно. Створення образу-характеру		4	
	Вивчити літературні та кіноматеріали, що розкривають специфіку роботи актора в кіно та підготувати реферат на тему: “Актор і акторський ансамбль у фільмах режисера...”			3
7.	Монтаж – форма організації кінематографічного матеріалу і доопрацювання акторського образу		2	
	Опрацювати літературу, що висвітлює поняття та процес монтажу в кінематографі, переглянути вказані викладачем фільми, визначити та підготувати письмову роботу щодо використаних режисером типів та видів монтажу, їхню вмотивованість, драматургічну значимість для формування акторського образу			3
	Контрольна робота			
Розділ 2. Акторська техніка на телебаченні				
8	Сутність аудіовізуального мислення та образна акторська система телеекрана		2	
	Проаналізувати лекційний матеріал та, ознайомившись зі вказаною літературою, підготувати реферати на теми за вибором: “Робота актора в просторі й часі телеекрану”, “ Акторська техніка в жанрах телевізійного мистецтва”, “Віртуальний світ акторської гри на телеекрані”			3
9	Особливості акторської професії на телебаченні		4	
	Переглянути телепередачі або телефільми за власним вибором та обрати той твір, що відзначається оригінальністю акторського виконання. Описати акторські засоби, види пластичного руху в кадрі			3
10.	Слово в телефільмі та телепрограмі		2	
	Переглянути документальні чи науково-популярні телефільми, за власним вибором обрати найцікавіший з них, написати власний закадровий текст			3

11.	Монтажна побудова телевізійного зображення та особливості акторської техніки		3	
	Опрацювати лекційний матеріал і запропоновану літературу, переглянути за бажанням музичні кліпи, написати реферати на такі теми: “Музичний кліп і віртуальна реальність акторської техніки”, “Витоки кліпового монтажу і їх вплив на особливості акторської техніки”			3
12.	Режисура телевізійного фільму і особливості акторської техніки		2	
	Переглянувши художні телевізійні фільми чи телесеріали, відтворити графічно деякі мізансцени. Підготувати власний матеріал для роботи з актором перед телекамерою			3
13.	Реклама на ТБ: етичний і естетичний аспекти в акторській практиці		4	
	Опрацювати лекційний матеріал і рекомендовану літературу та написати реферат на тему: “Соціальна реклама на ТБ. Надбання й прорахунки в акторській техніці”			3
14.	Специфіка телевізійних жанрів і їх вплив на акторську техніку		2	
	На основі лекційного матеріалу, прочитаної літератури та переглянутих телеігор підготувати письмовий звіт на теми: “Злети й падіння КВК”, “Що? Де? Коли? – від народження до смерті” тощо			3
	Контрольна робота			
<i>Розділ 3. Акторська техніка на радіо</i>				
15.	Звук у радіоефірі як особливе явище і його вплив на акторську техніку		2	
	Опрацювати літературні матеріали та підготувати реферати на теми: “Чорноморські досліді О.С.Попова”; “Зоряний час” радіоапаратури Гульємо Марконі”			3
16.	Режисер, звукорежисер та актор на радіо. Створення звукового образу актором		4	
	Вивчити зазначену літературу, прослухати вказані викладачем радіопередачі та підготувати усні доповіді на тему “Естетичні засади саунд-дизайну на радіо та акторська техніка”, “Режисер, звукорежисер і актор в роботі з архівними радіоматеріалами”			3

17.	Режисура радіомовлення та специфіка акторської техніки		4	
	Опрацювати лекційний матеріал, вказану викладачем літературу та прочитати оповідання, повість, п'єсу на базі якої створено літературний сценарій радіовистави чи Feature			3
18.	Режисура музичної палітри на радіо в контексті акторської техніки		2	
	Опрацювати вказану літературу, прослухати відповідні цикли радіопередач та підготувати реферати на такі теми: “Режисер, актор і музичний редактор у роботі над радіопередачею”, “Композитор та актор в роботі на радіо”, “Музична радіопередача в контексті акторської техніки: надбання і прорахунки”, “Музичні та акторські колективи перед мікрофоном у радіостудії. Мета. Значення”			3
19.	Шуми та акустичні ефекти в ефірних програмах в контексті акторської техніки		2	
	Опрацювати лекційний матеріал, вивчити відповідні літературні матеріали, прослухати радіопередачі за власним вибором та підготувати письмові звіти на такі теми: “Арсакустика – новий напрямок в аудіокультурі і можливості акторської техніки”, “Використання шумів та акторської техніки у роботі над радіовиставою”, “Шумомузика та акторська техніка в роботі на радіо. Перспективи використання”.			3
20.	Культура роботи зі звуком в ефірі і виразні засоби акторської техніки		2	
	На основі лекційного матеріалу та вивченої літератури, а також прослуханих за власним вибором радіопередач підготувати усний звіт на тему: “Слуховий дискомфорт у радіопередачі... (назва) та можливості акторської техніки”, написати реферат на тему: “Реклама на радіо. Етичний та естетичний аспекти та можливості акторської техніки”			4
	Контрольна робота			
	Диференційований залік			
	ВСЬОГО	2	54	64

Загальний обсяг *120 год.*, в тому числі:

Лекцій – *2 год.*

Практичні заняття - *54 год.*

Самостійна робота – *64 год.*

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Майстерність актора : навч.-метод. комплекс: галузь знань 0202 "Мистецтво", напрям підготовки 6.020201 "Театральне мистецтво", спеціалізація "Акторська майстерність" / упоряд. М. М. Барнич. – Київ : НАКККіМ, 2015. – 216 с.
2. Барнич, Михайло Майстерність актора. Техніка "обману" : навч. посіб. / Михайло Барнич. – К. : НАКККіМ, 2015. – 216 с.
3. Барнич, Михайло Майстерність актора: техніка "обману" : навч. посіб. з майстерності актора (лекції та практичні заняття) / М. Барнич. – К. : Ліра-К, 2016. – 304 с. – (Нова енергія професіоналів).
4. Захава, Б. Е. Мастерство актера и режисера : учебное пособие / Б. Е. Захава ; под общей ред. П. Е. Любимцева. – М. : ГИТИС, 2008. – 432 с.
5. Театр. Актер. Режисер : краткий словарь терминов и понятий / авт.-сост. А. Савина. – СПб. : Лань, 2010. – 352 с.
6. Буров, А. Г. Труд актера и педагога актер и образ сверхзадача режиссура и педагогика : актер и образ сверхзадача режиссура и педагогика : учеб. пособ. / А. Г. Буров ; под общ. ред. П. Е. Любимцевца. – М. : РАТИ-ГИТИС, 2007. – 364 с., ил.
7. Веденеев, Д. В. Закулисный актер истории. Очерки разведки и контрразведки : сборник / Д. В. Веденеев, Д. В. Будков. – К. : К. И. С., 2015. – 392 с. : іл.
8. Погребняк Г.П. Кіно, телебачення і радіо в сценічному мистецтві. – К.,2017. 394с.

Додаткові:

1. Захава, Б. Е. Мастерство актера и режисера : учебное пособие / Б. Е. Захава ; под общей ред. П. Е. Любимцева. – М. : ГИТИС, 2008. – 432 с.
2. Мусский, И. А. Сто великих актеров [Текст] / И. А. Мусский. – М. : Вече, 2002. – 528 с. – (Сто великих).
3. Немеровский, А. Б. Пластическая выразительность актера : учебное пособие / А. Б. Немеровский. – М. : ГИТИС, 2010. – 256 с.
4. Полищук, В. Книга актерского мастерства: Всеволод Мейерхольд / В. Полищук. – М., Владимир : АСТ; ВКТ, 2010. – 222 с. – (Золотой фонд актерского мастерства. Актерский тренинг).
5. Скляренко, Валентина 100 знаменитых актеров / В. Скляренко, Т. Таболкина. – Харьков : Фолио, 2003. – 511 с. – (100 знаменитых).
6. Станиславский, К. Работа актера над собой в творческом процессе переживания. Дневник ученика / К. Станиславский. – СПб : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2010. – 478 с. – (Золотой фонд актерского мастерства. Актерский тренинг).